

Priloga k listu
v letu 1904
v Mariboru
v tiskarni
v letu 1904

Priloga k listu
v letu 1904
v Mariboru
v tiskarni
v letu 1904

Priloga k listu
v letu 1904
v Mariboru
v tiskarni
v letu 1904

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstva v pouk in zabavo.

Priloga k listu
v letu 1904
v Mariboru
v tiskarni
v letu 1904

Priloga k listu
v letu 1904
v Mariboru
v tiskarni
v letu 1904

Priloga k listu
v letu 1904
v Mariboru
v tiskarni
v letu 1904

Priloga k listu
v letu 1904
v Mariboru
v tiskarni
v letu 1904

Štev. 50.

V Mariboru, dne 15. decembra 1904.

Tečaj XXXVIII.

Nepotrebna skrb.

Za nedeljo, dne 18. t. m. sklicujejo mariborski Nemci ljudsko zborovanje v Mariboru, na katerem hočejo dati našim deželnim poslancem navodila, kako naj zanesre postopajo v deželnem zboru, njih volilcem pa, kako se naj vedejo proti svojim poslancem. Nemci se torej vedno mislijo, da so nekaka višja, nad nami stoječa bitja. Oni nas morajo voditi, mi jih slepo ubogati!

Nekdaj je res bilo tako! Na graščinah po naših krajih okoli so se gostili in mastili nemški grofje in valpeti, slovenski kmet pa jim je moral delati tlako. Kdor ni dovolj pridelal za razkošne Nemce, ali kdor jih ni ubogal, ta je moral v graščinsko ječo, kjer so ga mučili in trpinčili do smrti. In cesar slovenskemu kmetu ni vzel graščak in valpet, izciganil mu je nemški trgovec v mestu ali trgu. Stoletja in stoletja je delal slovenski kmet le za Nemca kakor živina, klanjati se mu je moral kakor pes svojemu gospodu in ubogati ga je moral kot hlapec svojega gospodarja!

Toda časi tlake in hlapčevanja so hvala Bogu minoli! Vsi imamo iste državljanske pravice, naj smo katerekoli narodnosti in kateregakoli stanu. Slovenski kmet je tudi zvedel o tej enakosti, vzdignil je svoj tilnik

in vživati hoče svobodo, za katero so ga oropali skozi več kot tisoč let sovražni mu grofje, valpeti in trgovci.

V nedeljo hočejo Nemci zopet enkrat nastopiti proti Slovincem kot njih gospodje in učitelji. Mi Slovenci to odločno in ponosno odklanjamo! Niti naši poslanci, niti slovenski volilci ne potrebujejo od Nemcev nobenih naukov! Nemški narod ni nikdar, odkar svet obstoji, želel, se manj pa storil slovenskemu narodu kaj dobrega. Nasprotno nas zgodovina uči, da je bil Nmec vedno najhujši sovražnik Slovana in da ga je zatiral, kjer je le mogel. Celo Štajersko, celo Koroško, lep del Tirolske, Solnograške, Gornjeavstrijske in Nizjeavstrijske je bila nekdanj lastnina slovenskega kmeta. Nmec pa je naše pradede izpodrinil in zemlja je sedaj njegova.

Mariborski in sploh spodnještajerski Nemci pa tudi nimajo potrebnih lastnosti, da bi mogli in smeli nas poučevati ter biti naši učitelji. Slovenci smo sami dovolj nadarjeni, omikani in politično izšolani, da vemo, kaj nam hasni, kaj škodi. Nemcev mi najmanj potrebujemo. Pravijo, da bo v nedeljo nastopil znani Francelj Girstmayer kot učitelj spodnještajerskega slovenskega ljudstva. To je za Slovence raztaljivo. Zadnji slovenski hlapec je bolj nadarjen in zadnji slovenski kmet v politiki bolj razsoden kakor

Girstmayer. Francelj Girstmayer je študiral samo ljudsko šolo. Toliko šol ima dandanes sleherni Slovenec!

Nemci nas v politiki ne bodo učili! Zato tudi v nedeljo ne bo noben Slovenec, ki ima le količkaj pravega ponosa v sebi, šel na nemški shod. Pustimo, naj gredo nanj mariborski pouličnjaki, šnopsarji iz mesta in okolice in pristasi ptujskega lista za spodnještajerske morilce, toda zaveden, ponosen in naroden kmet na ta shod ne bo šel!

Pokažimo Nemcem, da je njihova skrb za nas nepotrebna, da Slovenci sami dobro vemo, kaj nam koristi, kaj ne, in da ne potrebujemo Nemcev kot jerobov!

Rusko-japonska vojna.

Na suhem.

Rusi pridno napadajo z majhnimi četami japonske postojanke, ki so jako slabo posedene, ker je bojna vrsta jako dolga. Pri teh majhnih praskah so se Rusi večinoma srečni.

Angleški poročevalni urad »Reuter« poroča dne 7. t. mes. iz glavnega stana ruske vzhodne armade: Teško topništvo strelja vsak dan raz Putilov grič in iz vasi Linsipu, vendar pa od zadnjega boja Rennenkampfovih čet ni prišlo do spopadov. Prostovoljci so ponoči napadali sovražne postojanke ter razstrelili hiše, v katerih so bivali Japonci. Taka podjetja so sicer nevarna, a zelo vznemirjajo

Listek.

Pomagaj sirotam!

»Mati, mati!« zakliče Milka, sloneča na oknu, »pojditе in poglejte na pragu Jelenove hiše dečka, ki se joka.«

Gospa Veselova, žena bogatega trgovca, pride k oknu in res vidi pred »Jelenom« borno oblečenega otroka, ki si zakriva z rokama obraz in se mrza trese. »Uhogo dete«, reče Milka, »v taki zimi in poleg tega še sneži, da je joj.«

»Mati, jaz ga bom poklicala v sobo, da se pri nas pogreje. Kaj ne, da smem, mamica?« Tako je prosila šestletna Milka mater in jo objela okrog vratu.

»Naj le pride«, odgovori gospa Veselova, »a ti ne hodi na mraz, ampak Ana ga ide klicat.« Na to veli služabnici, naj privede dečka v sobo. Deček je prišel, boječe se je oziral po sobi, v tako lepi hiši pa se ni bil svoj živ dan.

»Povej, kako ti je ime?« vpraša ga gospa in ga prime lahko za roko. »Tone Varl«, odgovori fant jokaje.

»Zakaj se jokaš?« nadaljuje gospa sočutno in ga pogladi po glavi.

»Oče in mati so mi umrli«, odgovori

deček in z nova močno zajoka, »zdaj sem sam in ne vem, kam naj grem.«

»Si li hodil kaj v šolo?« vprašuje dalje gospa.

»Da«, odgovori Tone in potegne košček papirja iz suknjice. Gospa vzame papir in ga skrbno ogleduje. Bila je na njem narisana podoba spavajočega deteta.

»Kje si dobil to podobo?« pravi gospa, oziraje se zdaj na podobo, zdaj na fanta.

»Sam sem jo naredil«, odgovarja deček že bolj pogumno.

»Ni mogoče!« začudi se gospa. »Kdo te je naučil risati?«

»Oče«, odgovori deček, »oče moj so bili slikar.«

Pri teh besedah dečkovih stopi v sobo gospod Vesel. Sprva ga je pogled na tujega fantiča osupnil, ko mu je pa soproga razložila ves dogodek in pokszala delo malega risarja, pomiril se je in natanko ogledal podobo. Nato reče zeni: »Ako je res to fant sam risal, je bistroumen in jako nadarjen. Škoda zanj.« — Še nekoliko stvari je povpraševal Vesel ubogega dečka, potem pa se je obrnil k ženi in dejal: »Rešiva midva to siroto! Poskrbiva zanj, da se izučí v stroki, za katero kaže toliko nadarjenost.«

Vidno vzradoščena je pritrdila gospa temu nasvetu.

»Tonček«, reče trgovec in boža dečka po licu, »ali bi rad ostal zmerom pri nas? Pa risati in slikati se boš učil.«

Tonček pogleda dobrega gospoda in mu zre naravnost v oči, kakor da ga hoče vprašati, je li misli resno, ali ne. In ko je iz prijaznega in resnega obličja bral, da se gospod ne šali, poklekne pred njega in polijejo ga solze radosti.

Tone Varl, ubožen slikarjev sin, je postal torej rejeneec trgovca Vesela. Kmalu je pokazal, da je bil vreden tolike dobrote. Z izrednim veseljem in čez vse marljivo se je lotil slikarstva. Vesel mu je preskrbel dobrega učitelja, ki je vsak dan bolj hvalil nadarjenost in napredek svojega učenca. Čez dve leti je šel Tone na Dunaj na višjo slikarsko šolo. Že drugo leto je bil odlikovan s prvim darilom med vsemi akademiki.

Minulo je mnogo let. Mali deček, ki je prezebel pred leti jokajoč na pragu Jelenove hiše, je postal sloveč akademični slikar. Veselovih se je vedno rad hvaležno spominjal in dostikrat je dejal sam pri sebi: »Bog zna, kako bi bilo z mano, da me ni božja previdnost pripeljala v Veselovo hišo.«

Nekoč je sedel mladi umetnik po obedu v kavarni in čital časnike. Kar začne strmo zreti v neki časnik in obledevati. Čital je v

Japonce. V bojih z generalom Rennenkampom so bili Japonci po številu slabše. Izgube Rusov so bile jako neznatne. Ugrabili so mnogo pušk ter ujeli več kot sto Japoncev, ki so bili slabo opravljeni; ter so trpeli vsled mraza. V zadnjih bojih so pustili Japonci proti svoji navadi na bojišču mnogo mrtvih. Ruska armada porabi na dan 220.000 pudov živil za armado in konje. V enem tednu bo reka Hum zamrznila ter bodo potem vozovi z živežem lahko vozili čez reko.

Na morju.

Rusija je sedaj sklenila, da se odpošlje še eno brodovje na bojišče. Nekateri žele, da bi se odposlal del črno morskoga brodovja, a zunanji minister noče, da bi se razvilo sedaj dardanelsko vprašanje. Najbrže bo pojačeno baltiško brodovje z dvema novima ladjama pod poveljstvom admirala Čuhunina ali generala Duba-ova. To brodovje, obstoječe iz 6 oklopnih, 6 križaric in 30 torpedovk, bo odšlo 8. ali 9. februarja 1905 proti Vzhodni Aziji. Torpedovke bodo najbrže odposlali po železnici v Vladivostok. Drugo baltiško brodovje se vsled tega ne bo nič mudilo.

Japonska je zopet izgubila eno ladjo. Dne 30. m. mes. je križarka »Saijen« zadela ob rusko podmorsko mino in se potopila. Posrečilo se je rešiti samo del posadke. Križarka je z drugimi ladjami vred oblegala Port Artur.

Port Artur.

Vsi vojni veščaki, celo nemški in angleški, so mnenja, da vzetje 203 metrov griča ni toliko vredno, kakor vriskajo Japonci. Rusi so namreč vse višje griče utrdili z močnimi utrdbami. Na tem griču pa ni bilo nobene utrdbe, ampak samo začasno iz zemlje narejena zaseda. Gotovo bi bili Rusi grič bolj utrdili, če bi bil tolike važnosti, kakor pravijo Japonci. Tudi je neresnična vest, da bi bili Japonci že 2. t. mes. streljali s tega griča z velikimi, težkimi topovi, ko so se le tri dni prej vzeli grič. Tako hitro ne morejo spraviti težkih topov na grič. Ta 203 m grič je oddaljen od luke 7 km, to je več kakor pet četrti ure. In iz take daljave streljajo Japonci v luko, katere niti ne vidijo ne, ker so pred njim še višje utrdbe. Tudi jim ni mogoče videti ladij, na katere streljajo, še manj pa imena ladij. In vendar poročajo v svojih poročilih, da je ta in ta ladja zadeta, da ta in ta ladja že gori in da se je potopila. Nihče torej ne verjame tem poročilom in to tem bolj, ker so Japonci že večkrat poročali o istih ladjah, da so jih potopili. Vrhovni po-

oznanilih, da je na vse imetje trgovca Vesela razpisan konkurz.

Pri tej priči vstane, plača in hiti domu. Domu prišedši, pospravi urno v kovčeg potrebne stvari in se odpelje na kolodvor. Čez pol ure je bil na železnici.

Že se je mračilo, ko je dospel Anton na željeno mesto. Kako ga zaboli v srce, ko stopi pred Veselovo hišo in zagleda na zaprtih vratih in oknih prodajalnice sodnijski pečat. Ves razburjen pozvoni. Sluga odpre. »So li gospod doma?« vpraša nenuren. Ko mu sluga pritrdi, hiti po dobro mu znanih stopnicah in je v malo trenutkih pred sobo. Potrka in zajedno vstopi. Okrog mize so sedeli pri svetilki gospod Vesel, žena njegova in Milka, ki je bila med t m časom že dorastla gospodična lepe postave. Vsi so bili sila potrti.

Da je nenaden prihod Antonov vso nesrečno družino radostno vznemiril, se umeje. »Anton, Anton!« so klicali vsi v enem glasu in hiteli raz mizo podajati prišlecuro roko. Ko se je poleglo prvo veselje, odkril je Anton takoj Veselu namen svojega prihoda. Zdaj je še le zvedel, da je Vesel zgubil vse svoje imetje, ker je prišla tvrdka Mayer na kant in Vesel ni mogel plačati dolga.

»Zakaj vendar niste meni o tem sporočili?« reče Anton sočutno; »hvala Bogu, da

veljnik Kuropatkin sam upa, da Port Artur ne bo kmalu padel. Neki vojni dopisnik, ki je imel razgovor z generalom Kuropatkinom, poroča: Kuropatkin upa, da bo Port Artur vztrajal do prihoda baltiškega brodovja, na katero polaga velike nade.

Japonsko ljudstvo se punta.

Slednjč je tudi tako krotkemu in svoji vladi po pasje udanemu ljudstvu skipela kri, da se je uprlo proti nesrečni vojai, katere ugonobi najboljše sinove in požre milijarde državnega premoženja. Dokler so se Rusi umikali in dokler se je država lagala o vseh, ki jih doseže na bojišču z armado, tako dolgo je ljudstvo od navdušenja pijano vriskaje slavilo vlado. Zdaj pa, ko so se skazale vse te zmage prazne kot piškav oreh, ko po desetmesečnem bojevanju Japonska ni dosegla skoro ničesar, začelo je ljudstvo najprej očitati tem, ki so povzročili vojno. Ljudska nevolja je postajala vedno večja in zdaj mora domobranstvo ščititi železnico, ker hoče ljudstvo ustaviti vlake, ki vozijo vojake in streljivo. Na otoku Formozi je pa nastal splošen punt, tako da so morali dve brigadi poslati z bojišča, da naredijo mir. Brzkone so se prebivalci zaradi tega spuntali, ker je država zastavila svoje velike kafrine rudnike na tem otoku, ko je jemala predzadnjič posojilo.

Državni zbor.

Dunaj, 12. decemb. 1904.

Državni zbor se je odgodil.

Zadnje dni so kazala neka znamenja, da se utegnejo razmere v zbornici zboljšati. Slišalo se je, da bodo Poljaki vložili predlog, naj se na Moravskem ustanovita dva vseučilišča: nemško in češko, a da bo dr. Körber podal v zbornici izjavo, vsled katere se zagotovi Čehom notranji uradni jezik češki. S tem bi bili Čehi in skoro gotovo z njimi zvezani Jugoslovani odstopili od nadaljne obstrukcije. Zgodilo se pa ni ne eno ne drugo. A vkljub temu bi bil državni zbor zboroval še dalje. Da je prenehal nenadoma, to so zakrivilo prijatelji Körberjevi, tiste nemške stranke, katere so bile vedno v najtesnejši zvezi z ministrskim predsednikom.

»Slov. Gosp.« je povedal že zadnjič, da je zahtevala vlada od zbornice dovoljenje, da sme na posodo vzeti 69 milijonov kron. 15 in pol milijonov je nameravala razdeliti med tiste, ki so bili v tem letu poškodovani po vremenskih uimah, osebito za nakup krme, 53 in pol milijonov pa v ta namen, da se nap lajjo državne blagajnice, ki so se spraz-

sem zvedel o nesreči po drugi poti. Bodite mirni, toliko že imam, da poravnam ta dolg in mi bo še ostalo za potrebo. Saj sem vaš stari dolžnik, brez vaše dobrote bi nikdar ne bil postal to, kar sem.«

Te besede hvaležnosti svojega rejenca so Vesela ganile tako, da ni mogel nič odgovoriti. Molče je objel mladega gospoda in se zjokal.

Anton je rešil Vesela, in namesto razprodaje se je vršil v Veselovi družini kmalu na to veselje g dek: Slikar Varl in Veselova Milka sta se poročila.

Smešnica.

Nek angleški bogataš, ki je pa malo chrajtal sedanjo odgogo gospodskih žensk, je svojemu sinu večkrat rekel: »Če se boš ženil, ne jemlji take gospodičine, ki se samo lišpa, nič ne dela, pa se čez metlo pade, če jo pred njo položiš.« Sin si je ta nauk k srcu vzal, in ko je bilo enkrat veliko gospode povabljen v grad, jim je pred odhodom metlo položil v lopi počez. Vse gospodičine so čez metlo stopile, nekatere so se celo nad njo spodteknile. Samo ena se je toliko ponižala, da se je do metle pripognila, jo vzdignila in jo v kot postavila. To je res za ženo vzela in dobil je prav pridno gospodinjno.

nile zadnja leta vsled izvanrednih plačil. Vse stranke državnega zbora so bile za to, da se vladi dovoli pravica, na posodo vzeti 15 in pol milijona kron v pomoč poškodovancem; da, Čehi in Jugoslovani so zahtevali še celo 4 in pol milijona več, naj se popravijo nekatere struge pri vodah. A razven Poljakov in ustavovernih veleposestnikov ni bilo nikogar, ki bi bil vladi dovolil nadaljno posojilo za 53 in pol milijona kron. Vse stranke, Čehi in Jugoslovani, so odstopile od obstrukcije, da se vrši obravnava radi 15 in pol milijona na korist poškodovancem. Ta predlog se je izročil najprej odseku za vremenske neizgode; a iz tega odseka je prišel predlog v proračunski odsek, ki šteje 48 udov. V tem odseku ni bilo ugovora proti temu, da sme vlada na posodo vzeti 15 in pol mil. kron. A vlada ni bila s tem zadovoljna. Dr. Körber kakor finančni minister sta zahtevala, da se mora dovoliti vseh 69 milijonov. V petek, dne 10. dec. zvečer, se je vršilo glasovanje v proračunskem odseku. 29 članov je glasovalo proti 69 milijonom, a 14 za. Vladni predlog se je torej odklonil. Dr. Körber je vstal in izjavil, da bo vlada takoj storila potrebne sklepe. Še tisto noč je naznanil dr. Körber predsednikoma gosposke in poslanske zbornice, da prenehajo vsled cesarjevega odloka seje državnega zbora. Nekaj ur poprej je namreč grof Vetter, predsednik poslanske zbornice, napovedal prihodnjo sejo za 13. dan decembra.

Kaj namerava storiti vlada?

Proti vladi so glasovali Čehi, Hrvati, Slovenci, nemški narodnjaki, nemški naprednjaki, krščanski socialci, vsenemci, socialni demokrati in eden nemški katoličan; za vlado Poljaki, ustavoverni Nemci in eden nemški katoličan. Zakaj so dozdejšnji vladni zavezniki, nemški narodnjaki in naprednjaki, glasovali proti vladi, še ni prav jasno. Verjetno je, da gledajo pisano dr. Körberja radi tega, ker ni na enkrat, ko so Nemci to zahtevali, iz toomosta prestavil laške pravne visoke šole in ker je imenovan za Češko minister dr. Randa brez dovoljenja Körberjevega. A vprašanje nastane, kaj bo vlada sedaj storila? Ali bo cesarju podala ostavko, to je, bo ministrstvo odstopilo? Težko. Körber vživa cesarjevo zaupanje bolje kakor kateri koli minister pred njim. Vsaj je imel v petek zvečer dr. Körber že v žepu cesarjev odlok, s katerim je smel državni zbor odgoditi v imenu cesarja, kakor je hotel. Ali bo Körber razpustil državni zbor? Tudi težko. Dr. Körber dobro ve, da tudi z novimi volitvami si ne pridobi večine. Zraven se je pa Poljski klub izrazil precej po odgoditvi državnega zbora, da ni umestno, razpuščati parlamenta. Körber je hotel nekoliko postrašiti svoje prijatelje, nemške poslance, ker so se mu kazali nekoliko nepokorne. Zdaj bo imel nekaj tednov časa, da se z njimi in znabiti še z drugimi strankami pogaja. Po novem letu skliče zopet državni zbor; takrat se mu vtigne posrečiti to, kar se mu je odbilo zdaj. Iz povedanega sledi, da neprijetne brce ni dobilo ministrstvo samo le od Slovanov, ampak tudi od večine Nemcev. Skoraj gotovo se bo državni proračun za l. 1905 napravil zopet na podlagi § 14.

Politični ogled.

Zakonski načrt o delavskem zavarovanju. Kakor se poroča iz državnega zbora je vlada predložila v petek zbornici načrt o delavsko-zavarovalni preosnovi. Vladna predloga obsega le načela, po katerih se namerava preosnovati delavsko zavarovanje. Pravi zakonski načrt bo predložen, ko ga odobre razna zastopstva. Vlada namerava uvesti za starost in za onemogle zavarovanje, a obenem temeljito preosnovati sedanjo delavsko-zavarovalno zakonodajo. Največje nalogo bodo imele bojniške blagajne, ker bo na tej podlagi izpremenjeno, oziroma usta-